

ÕPPEASUTUSTE TAGASIVAADE ESIMESELE NÕUSTAMISPROTSESSILE

Nõustamisprotsessi edukuse ja probleemsete valdkondade väljatoomiseks koostas REKK-i haridusasutuste sisehindamise nõustamise osakond (edaspidi osakond) nõustamisprotsessis osalenud õppeasutustele elektroonilise tagasisideankeedi. Ankeet koosnes kuuest nõuniku-tööd peegeldavast valdkonnast, mis omakorda jagunesid alateemadeks. Nõuniku tegevusele, käitumisele, kompetentsile sai hinnangu anda kuuepallisel skaalal (hinnang 1 tähendas „ei ole üldse nõus” ning 6 kõrgeimat väärtust). Hinnangule lisaks oli võimalik esitada ka kommentaar.

Tagasisideankeedi täitis 36 õppeasutust, millest 29 osales nõustamisprotsessis Koolikatsuja 2006+ projekti raames.

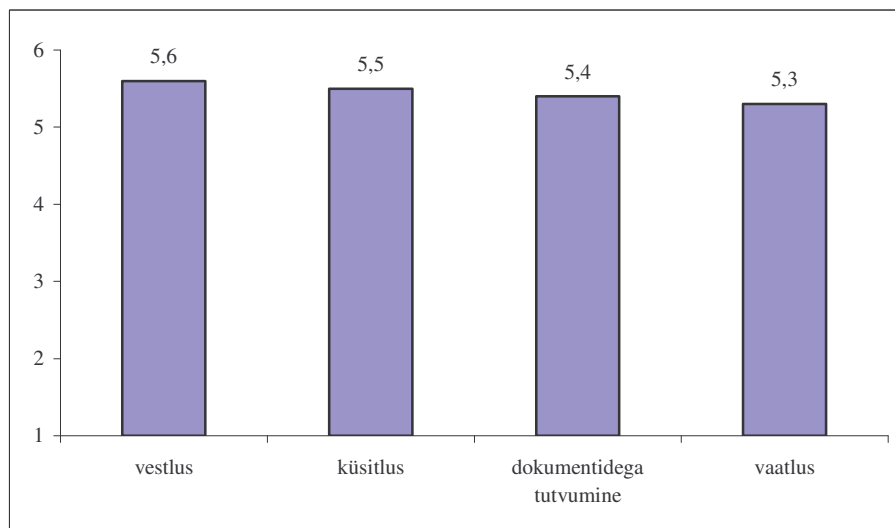
Järgnevalt on esitatud tagasisidetulemused küsimuste kaupa ja õppeasutuste kommentaarid on välja toodud muutmata kujul kursiivis.

1. Kuidas hindate nõuniku ettevalmistustööd nõustamisprotsessis?

Osakond soovis teada, kas nõunik esitas külastuse ajakava õppeasutusele piisava ajavaruga ja kas ajakava oli asjakohaselt planeeritud. Samas pöörati tähelepanu meetodite (vestlus, küsitlus, vaatlus, dokumentidega tutvumine) asjakohasele rakendamisele ning uuriti kui otstarbekas oli tema poolt protsessi kaasatud osapoolte valik.

Nõuniku ettevalmistustöö nõustamisprotsessis sai õppeasutuselt keskmiseks hinnanguks 5,5 palli:

- enne õppeasutuse külastust esitas nõunik külastuse ajakava piisava ajavaruga (keskmine 5,6);
- 69% õppeasutuste arvates oli külastuse ajakava planeeritud igati asjakohaselt ning sisutihedalt (keskmine 6);
- nõustamisprotsessi kaasatud osapoolte valik oli otstarbekas (keskmine 5,4);
- nõuniku poolt kasutatud meetodite asjakohasus (keskmine 5,4; Joonis 1).

Joonis 1. Nõuniku poolt planeeritud meetodite asjakohasus

Õppeasutuste kommentaarid nõuniku ettevalmistustöö kohta:

- *ettevalmistustöö oli väga põhjalik, dokumendid olid argumenteeritult analüüsitud;*
- *nõuniku puhul on tegemist tõelise professionaaliga;*
- *ettevalmistus oli piisavalt pikk ja põhjalik, ei tekitanud sellist tunnet, et ees ootab tüütu kohustus;*
- *nõuniku ettevalmistus ja külastuse planeerimine oli kooli poolt vaadatuna igati asjakohane. Erakooli spetsiifika ei olnud tuttav, see on mõistetav;*
- *nõustaja oli väga põhjalikult ettevalmistunud;*
- *ootasime eelnevalt soovitud dokumentatsiooniga põhjalikumalt tutvumist;*
- *jäi väheke pinnapealseks, aga ehk oli probleem pigem meis, kes me ei osanud nõu tahta.*

2. Kuidas hindate nõuniku ja õppeasutuse koostööd nõustamisprotsessis?

Küsimusega soovis osakond välja selgitada, kas õppeasutuse ja nõuniku infovahetus lähtus nõustamisprotsessis olulistest valdkondadest ning milline oli nende omavaheline koostöö.

Koostöö nõuniku ja õppeasutuse vahel sai keskmiseks hinnanguks 5,9 palli:

- *infovahetus nõuniku ja õppeasutuse meeskonna vahel lähtus nõustamisprotsessi olulistest valdkondadest (keskmine 5,8);*
- *nõuniku suhtlemisoskus aitas kaasa usalduslike suhete tekkimisele (keskmine 5,9);*
- *toimis nõuniku ja kooli meeskonna vastastikune dialoog (keskmine 5,8);*
- *nõunik oli oma tegevuses paindlik ja avatud uutele ideedele (keskmine 5,9).*

Õppeasutuste kommentaarid koostöö kohta:

- *nõuniku ja lasteaija meeskonna koostööd hindan asjalikuks ja põhjalikuks. Eelnevad ootused ei olnud kõrgele seatud, seega ei olnud mingit pettumust, vaid tõiselt terve õhkkond. Aitäh veelkord põhjalikule nõustamisele nõuniku poolt. Minule kui tulevasele nõustajale oli praktiline kogemus väga suur;*
- *suhtlemistasandil probleeme ei olnud;*
- *nõunik oskas luua meeldiva ja pingevaba suhtluskeskkonna;*
- *äärmiselt meeldiv ja produktiivne koostöö;*
- *koostöö algas esimesest tutvustavast telefonikõnest ja kogu nõustamise protsessi käigus toimus asjalik-sõbralik koostöö;*
- *tegemist oli dialoogiga, mis andis lisateadmisi.*

3. Kuidas hindate nõuniku tegevust sisehindamissüsteemi analüüsimisel?

Küsimusega soovis osakond saada infot, kas nõuniku seisukohad aruteludes olid argumenteeritud ning kas nõunik oskas leida põhjus-tagajärg seoseid; kui hästi suutis nõunik määratleda sisehindamissüsteemi tugevusi ja põhjendada parendusvõimalusi.

Üldhinnang nõuniku analüüsisioskusele oli väga positiivne – keskmine 5,6:

- *nõuniku seisukohad aruteludes olid argumenteeritud (keskmine 5,4);*
- *nõunik oskas näha põhjus-tagajärg seoseid (keskmine 5,6),*
- *õppeasutuse sisehindamise tugevuste sõnastamine (keskmine 5,7);*
- *parendusvõimaluste põhjendamine (keskmine 5,5).*

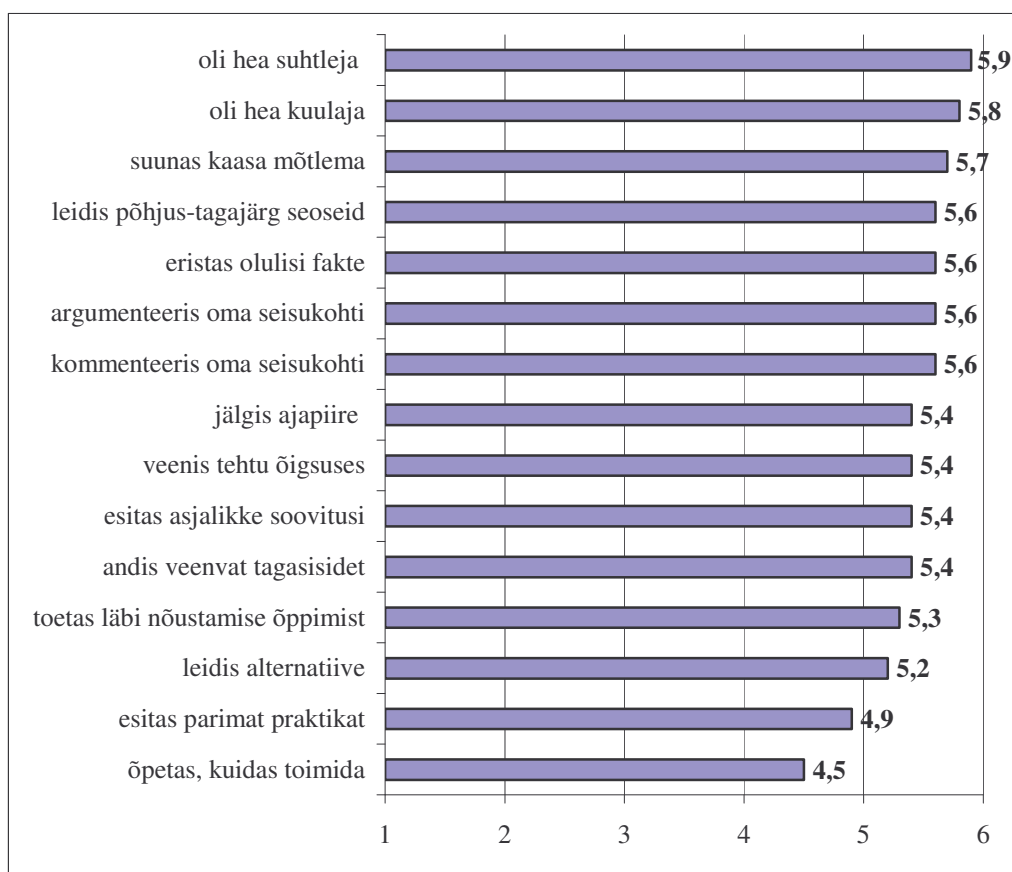
Õppeasutuste kommentaarid sisehindamissüsteemi analüüsimise kohta:

- sisehindamissüsteemi analüüsimisel oli nõunik asjakohane, professionaalne, teemat valdav ja oskuslikult põhjendav. Täname mitmete väga heade ettepanekute ja soovitude eest. Lasteaed on oma edaspidiseks arenguks saanud väga hea stardi;
- nõunik edastas endapoolseid positiivseid kogemusi;
- nõunik tunnetas sügavalt kooli olemust ja kooli arengusuundi;
- nõunik oskas oma professionaalsete küsimustega juhtida tähelepanu nendele tööloikudele, mida me ise enam ei oskagi tähtsaks pidada;
- peamine tegevus hindamisel oli raporti-põhine;
- argumenteerimine seotud objekti põhjaliku tundmisega, sh seadusandlus, mida kool järgib. Kuna meie kooli spetsiifika on äärmiselt keeruline, koos nii kutseõpe kui rakenduskõrgharidus, siis oli see nõunikule keeruline.

4. Õppeasutuse nõunik oli...

Osakond soovis selgitada, kuidas nõustatud õppeasutused hindavad nõunike kompetentsi.

Nõuniku kompetentsi keskmine hinnang on 5,5 palli ja pingerida on järgmine (Joonis 2).

Joonis 2. Nõunike kompetentsid

Õppeasutuste kommentaarid nõuniku kompetentside kohta:

- nõuniku tegevus toetas igati kooli. Meeldis väga see, et ta selgitas ka kooli pidajale sisehindamise protsessi olemust;
- meeldivalt üldharivad;

- nõustaja on olnud koolitööst eemal viimaste aastate jooksul, kuid on taas hästi lülitunud koolitöö lainele;
- nõunik on mitmekülgsed oskustega ja abivalmis inimene, ta andis head nõu ka hindamisvälistes küsimustes nagu e-kool;
- meeldiv ja koolitatud vestluspartner. Mõistis väikese kooli probleeme, tegevusulatust, direktsiooni koormatust. Juhtis sõbralikult tähelepanu uutele võimalustele;
- nõunik oli heatahtlik, toetav ja julgustav;
- oli näha, et nõunik armastab ja naudib oma tööd, selle läbi oli nõustamisprotsess meeldiv. Sisehindamise aruande esimese vormi täitmise puudujäägid jõudsid minuni ilma otsese tähelepanu juhtimiseta;
- nõunik kirjutas oma tagasisides, et ta õppis ise väga palju. Kooli meeskonda ta ei õpetanud, pigem toetas järelduste tegemisel;
- nõustaja valdas teemat ja suhtus oma ülesandesse vajaliku objektiivsusega;
- nõustaja oli täitsa asjalik, ilmselt oleks vajalik pikem koostööperiood;
- kuna nõunik oli õpilase rollis, siis on mõistetav, et nõustamist jäi veidike väheseks. Üldiselt oli nõunik väga asjalik ja püüdis anda endast parimat;
- sain asjast selge ettekujutuse ja vajadusel oskan teine kord paremini ja enda jaoks väiksema pingega.

5. Mis olid Teie kogemused nõustamisprotsessis?

29 esitatud kommentaarist selgub õppeasutuste valdavalt positiivne kogemus:

- 73% õppeasutusel oli nõustamisprotsessist kujunenud positiivne kogemus ning nad iseloomustasid nõunikku kui meeldivat ja asjalikku inimest, kellega oli võimalik tulemuslikku koostööd teha;
- 17% õppeasutustel olid nõustamisprotsessile kõrgemad ootused. Ka tõdeti, et nõunik ei pakkunud õppeasutuse arenguks midagi uut;
- 10% õppeasutustest tunnetas oma edasist arenguvajadust. Põhiliselt toodi välja seda, et oleks vaja täpsemalt määratleda osapoolte rollid ja ootused nõustamisprotsessis.

Õppeasutuste kommentaarid kogemuste kohta:

- positiivsed, sain palju tuge oma töös ja mõtteid töö parendamiseks;
- meile meeldis eriti, et on võimalus saada tagasisidet väljapoolt asutust asjatundlikult inimeselt. Saime mitmeid asjalikke ettepanekuid oluliste valdkondade edasiarendamiseks;
- väga positiivsed. Nõunik oli väga meeldiv vestluspartner, väga põhjalikult ette valmistanud konkreetseks nõustamiseks ja kompetentne enesehindamise küsimustes. Kogu nõustamisprotsess oli väga arendav ja toimus positiivses võtmes;
- meeldiv inimene, kes viis nõustamisprotsessi läbi paindlikult ja planeeritult. Tema antud tagasiside aitas leida uusi võimalusi SH aruande paremaks koostamiseks;
- aitas taas läbi käia sisehindamise protsessi, analüüsida, vaadata kõrvalt;
- eriettevalmistusega väline hindaja on väga kasulik suhtluspartner ja aitab näha asju, millele koolikeskses elus ise ei oska tulla;
- kõrvaltvaade on kasulik ja huvitav. Meie hinnangu süsteem on nõustaja omaga sarnane. Nõustajal on põhjalik mitmekülgne arusaam koolist ja kooli probleemidest. Nõustaja osutus kogenud administraatoriks, lapsi armastavaks pedagoogiks. Nõustaja kommunikatiivsus võimaldas dialoogi (eesti ja vene keeles). Aruande edastamine on kasulik kooli sisehindamiseks;
- meie nõustaja tundis valdkonda suurpäraselt ja meie kogemused olid positiivsed

- nõustaja oli asjalik, analüütiline, häid kogemusi pakkuv, toetav. Ka tagasisidearuanne oli igati põhjendatud ja põhjalik – ta oskas välja tuua kõik nõrkused (mida oleme isegi arutanud ja vajalikuks pidanud muuta) ning samuti tugevused. Koostöö oli väga meeldiv ja õpetlik;
- nõustamisprotsess andis kinnitust, et oleme sisehindamiseks valinud õiged suunad;
- meeldiv, vaba, sundimatu õhkkond. Nõustamine oli informatiivne, toetav, konstruktiivne;
- äärmiselt vajalik kõrvalpilk kooli hetkeolukorra analüüsimisel ja tuleviku planeerimisel;
- õpetas meid tehtud maksimaalselt lõpuni analüüsima. Tähelepanu sellele, et oleme suhteliselt palju sisehindamise osas teinud, kuid pole osanud seda mitte alati kirja panna nii, et see ka väljastpoolt nähtav oleks;
- inimene väljastpoolt aitab paremini märgata nõrku kohti ja näha kitsaskohti. Tundus, et mõlemal poolel oli võimalik selles protsessis õppida;
- nägin paljusid asju hoopis teisest küljest ja ise nõustajaks õppides tegin olulisi tähelepanekuid töö organiseerimisest ja tagasisidestamisest;
- igati positiivsed. Nõunik oli väga kompetentne ja erudeeritud;
- sain väärtuslikku informatsiooni;
- igati vajalik, sest vastava koolituse saanud inimese pilk väljastpoolt aitab näha paljusid asju teises valguses;
- tööine, arendav mõlemapoolne protsess, mille tulemusena said mõlemad pooled kinnitust tehtule ning hulgaliselt mõtteid edaspidiseks. Toimus dialoog, kogemuste vahetamine;
- kogemused olid positiivsed.
- nõustamine oli nagu rohkem ülekuulamisprotsess;
- oleksin vajanud rohkem nõustamist. Meie ettevalmistus oleks pidanud nõuniku omaga ühesugune olema;
- ootas põhjalikumat nõustamisprotsessi;
- ei midagi uut siin päikese all;
- üldiselt positiivsed. Rohkem olime andja/selgitaja rollis s.t. nõustajale tuli midagi tõestada ja selgeks teha. Meie (kooli) jaoks kasu oli suhteliselt tagasihoidlik.
- edaspidi peaksin ise tegema rohkem koostööd nõustajaga sisehindamise aruande koostamise käigus. Selleks on aruande koostamiseks rohkem aega vaja ja hindamist korraldada valdkondade kaupa;
- kogemus oli, et vaatamata pikale koolitusele on ikkagi mitmeti mõistetavaid asju. Loodame, et teisel korral on pilt selgem;
- meie endi roll peaks meile endile rohkem selge olema.

6. Mis ettepanekuid on Teil edaspidiseks nõustamisprotsessi parendamiseks?

Esitati 24 ettepanekut, mis koonduvad viide valdkonda:

- nõustamisprotsessi ajagraafiku ja põhiprotsesside ülevaatamine (oluliseks pidas seda 38% õppeasutustest);
- kooli meeskondade koolitamise vajadus (8% õppeasutustest);
- nõuniku valimise võimalus (4% õppeasutustest);
- koostöö jätkumine sama nõunikuga (12% õppeasutustest);
- 38% õppeasutustest tõi välja nende õppeasutusi nõustanud nõunike puhul konkreetseid lähenemisviise, mida nende arvates tuleks tulevikus muuta.

Nõunike tehtud ettepanekud:

- mitte nõuda juba poole aasta pärast, 2008.a. kevadel kordusnõustamist, vaid jätta vähemalt 1...1,5a aega protsesside parendamiseks;
- planeeritud ajakava esitamine paarinädalase intervalliga enne nõustamist nõustatavale koolile, et saaks kõik plaanitu läbi viia;
- nõunikul peaks olema rohkem aega kohapeal olla;
- dialoogi laabumise korral oleks kasulik nõustaja mitmekordne kohalkäimine;
- oleks loomulikult hea, kui nõustajal oleks piisavalt aega viibida kohapeal pikemalt, et vestelda võimalikult paljude õpetajate ja õpilastega parema ülevaate saamiseks;
- nõustajal võiks olla rohkem aega nõustamiseks, praegu toimus siiski rohkem meie sisehindamisega tutvumine;
- meie jaoks on loogiline, et sisehindamise aruande esitamine ja arengukava koostamine käivad käsikäes;
- nõustamisprotsessi on vaja enne sisehindamisaruande kirjutamist;
- kordusnõustamise intervall võiks olla mitte tihedam kui ca 2 aastat, vastasel korral ei jõua parendustegevused toimima hakata
- väga põhjalikult tuleks läbi arutada, millisel hulgal on mõttekas koguda tulemusi. Hetkel jäi mul tunne, et oluline ei ole sisuline tegevus ja selle kvaliteet, vaid esmane tulemuste kogumine. Kas on õnnelikud ja rõõmsameelsed lapsed? Ettepanek: nõustajatel pöörata tähelepanu sisulise tegevuse kvaliteedi osas, kuigi saan aru meie ülesanne on keskenduda sisehindamisesüsteemi toimimisele. Asutus ootab väljapoolt tulnud inimeselt ka muus osas temapoolset huvi ja arvamust;
- võiks olla organiseeritud ka kollektiividele koolitused sisehindamise läbiviimiseks;
- kool peab saama ise endale nõuniku valida!
- tahame jätkuvalt sama nõuniku ka tulevikuks;
- nõustajaks võiks olla rohkem pädev tegelema vastava õppeasutuse tüübiga;
- nõunik võiks rohkem pöörata tähelepanu praktiliste küsimustele, jagada erinevaid kogemusi sisehindamise osas;
- viiteid parendustegevusele;
- võtmealade lahtikirjutamine ja ühtlustamine;
- kui sisehindamissüsteem käivitub, võiks nõunik osaleda edaspidi ka protsessis enne aruande valmimist, st tema käest saab nõu ja tuge ka enne lõplikku aruannet;
- nõustajal peaks olema juhtimise kogemusi;
- võiks olla mitmekülgsem ja täiuslikum nõunike ettevalmistus. Eriti kui tegu inimestega, kes pole kutseharidussüsteemist, ja kui õppeasutus, keda nõustada tuleb, on erakool;
- nõustamisprotsess eeldab mõlemapoolset valmisolekut. Kui valmisolek on olemas, siis väljatöötatud protsess kannabki endas edasiviivat jõudu;
- tagasiside võiks olla rohkem analüüsiv ja põhjalikum.

Kokkuvõtvalt võib nentida, et esimene nõustamisprotsess õnnestus, sest õppeasutuste hinnang oli valdavalt positiivne ning õppeasutustele heaks õppimiskogemuseks. Küsitlusest lähtuvalt on õppeasutused kõige enam rahul õppeasutuse ja nõuniku vahelise kootööga. Kuigi kõik eeltoodud keskmised on väga kõrged, järeldame, et õppeasutused ootavad enam õpetusi, kuidas toimida, ja parima praktika tutvustamist. Küsitlustulemustest lähtuvalt saab osakond edaspidi planeerida koolitus- ja teavitustööd õppeasutuste ja nõunike hulgas, täpsemalt tuleb osapoolteni viia vastutus- ja tegetsemisvaldkonnad, rolli mudel ja ootused.

Kokkuvõtte koostas

Alo Särg